

FRANSIZCADA ÜÇÜNCÜ TEKİL KİŞİ ADILLARININ ÖĞRETİMDEKİ YERLERİ: ANLAMBİLİMSEL VE EDİMBİLİMSEL BİR ÇÖZÜMLEME*

THE PLACE OF FRENCH THIRD PERSONAL PRONOUNS IN TEACHING: A SEMANTIC AND PRAGMATIC ANALYSIS

Özge ÖZBEK¹

ÖZ: Kişi adları bir kişinin veya nesnenin yerine geçen ve yerine geçtiğini temsil eden terimlerdir. Bu terimlerin kullanım nedenlerinden biri metin içinde tekrardan kaçınmak, diğeri ise metin içindeki tutarlılığı sağlamaktır. İngilizcedeki 3. tekil kişi olan "He / She / It" Fransızca'da "Il / Elle / On" adlarıyla; Türkçede ise sadece "O" ile karşılık bulur. Çalışmada Fransızca'daki tüm kişi adlarından söz edilecek; bunun yanı sıra en fazla üçüncü tekil kişi olan "O" (fr. Il / Elle / On) üzerinde durulacaktır. Başlıca amaç söz konusu adların iki dil (Fransızca ve Türkçe) arasındaki aynı ve farklı kullanımlarını ve görevlerini saptamaktır. Çalışmada TV5 Monde Fransızca öğrenim/öğretim web sitesi ve Fransızca öğretim kitaplarından Décibel A1 kişi adları açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Gerçekleştirilen gözlem sonucunda Décibel A1 kitabında kişi adlarının sistematik bir şekilde öğretildiği ve çeşitli alıştırmalarla desteklendiği görülmektedir. TV5 Monde Fransızca öğretimi web sitesinin güncel halinde ise kişi adlarının incelenen A1 düzeyindeki derslerde rastgele yer aldığı saptanmıştır.

ABSTRACT: Personal pronouns are defined as the terms that substitute a person or an object and represent it. One of the reasons for use of these terms is to avoid the repetition, and the other is to ensure the consistency of the text. "He / She / It", which are the 3rd person singular forms in English, correspond to "Il / Elle / On" in French and in Turkish to "O". In this study, all personal pronouns in French will be mentioned. Besides, the third person singular (Fr. Il / Elle / On) will be accentuated. The main purpose is to determine the same and different uses and functions of the pronouns in question between two languages, French and Turkish. To this end, TV5 Monde French learning/teaching website and Décibel A1 from French teaching books were examined and compared in terms of personal pronouns. As a result, it was found that the personal pronouns are systematically taught and supported by various exercises in Décibel A1. In the current version of the TV5 Monde French teaching website, it was determined that personal pronouns were randomly included in the examined courses.

Anahtar sözcükler: Kişi adları, yabancı dil olarak Fransızca öğretimi/öğrenimi, TV5 Monde, Dijital Öğrenme.

Keywords: Personal Pronouns, French Teaching as a Foreign Language, TV5 Monde, e-learning.

Bu makaleye atıf vermek için:

Özbek, Ö. (2023). Fransızca'da Üçüncü Tekil Kişi Adlarının Öğretimdeki Yerleri: Anlambilimsel ve Edibilimsel Bir Çözümleme, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 448-460

Cite this article as:

Özbek, Ö. (2023). The place of French third personal pronouns in teaching: A semantic and pragmatic analysis. *Trakya Journal of Education*, 13(1), 448-460

¹ Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, ozgekaracadal@gazi.edu.tr, Orcid: 0000-0001-6386-2191

* Bu çalışma yazar tarafından 2021 yılında 3. Uluslararası Karadeniz Dil ve Dil Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

According to the Turkish Language Association (TDK), the term of pronoun, refers to "the word that replaces entities by giving the concepts of person, reflexivity, pointing, question and ambiguity". The main function of the pronoun is displacement, the replacement of something else in the sentence. It is possible to define personal pronouns as words that take the place of the speaker, the person opposite who listen or the person / persons spoken about. These words are one of the factors that give the meaning briefly inside of the text. They also promote the consistency and the cohesion of the text by creating relations of meaning between certain words. In the case of discourse, the speaker (I) can use these pronouns to emphasize himself/herself or to attract the attention of the listener (you).

Method

Since the examples are given from both languages in the study, French and Turkish language, the comparative method was used to find out the differences in the subject. Also the French textbook and course materials were examined, so the document analysis method was used. Regarding the data collection, it can be stated that data is based on research on the text book; and based on electronically recorded data in the analysis of TV5 Monde teaching/learning website during a certain period of time.

Findings

When the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), which is frequently mentioned in foreign language teaching today and recommended by the Council of Europe, is examined (in French) in terms of personal pronouns, it can be stated that there isn't so much detail given about the learning/teaching of personal pronouns which are considered to be complicated in French language for foreign students. The third person singular pronouns in French, "Il" and "Elle", are mentioned very rarely in the French version of CEFR. However, the personal pronoun "On" in French isn't mentioned at all (Conseil de l'Europe, 2001, p. 88). One of the findings of this study, if French, Turkish and even English are compared in terms of personal pronouns, it can be confirmed that the first person singular "I" doesn't have gender characteristics in all three languages. However, it has a gender sign in the third person singular in French and English (Kıran, 2015, p. 105). It has been also carried out that personal pronoun "On" in French, according to the context, can mean anyone, everyone or it can replace one of the personal pronouns "I", "You" (singular or plural) and "We". As the personal pronoun "On" can refer to such a wide range of terms, it would be beneficial to teach this personal pronoun carefully and in detail in the teaching of French as a foreign language.

As a result of observation, it was found that the personal pronouns are systematically taught and supported by various exercises in the text book *Décibel A1*. In the current version of the TV5 Monde French teaching website which promotes e-learning, 30 of 116 lessons at A1 level and 30 of 317 lessons on the learning platform were examined for a certain period of time (01.10.2021-08.11.2021). It was determined that personal pronouns were randomly included in the examined courses, but no course was found in which personal pronouns were taught especially as a grammar subject at A1 level. On the same platform, teaching of 3rd person singular pronoun "On" was determined in advanced language levels.

Discussion and Conclusion

Due to the Covid-19 pandemic, distance education and teaching in digital platforms have improved quite a lot. The platform of teaching and learning of TV5 Monde which exists before the pandemic, is a web site that contains many lessons in different themes and fields and course materials which are created from current news of France and the news of the world. The courses are free and open for everyone in the world. Therefore, it is considered that this platform has an interesting and motivating role for the French language student. The disadvantage of the platform is that the lessons and videos are only available for a certain period of time (generally a few years). However, if the video and course materials are downloaded to the computer by student or teacher, they can be used throughout life.

As a result of the observation, it is determined that in the digital learning platform TV5 Monde, the teaching of personal pronouns is not sufficiently conducted at the beginner level; however, it has been found that useful exercises are used at advanced levels. Experts who prepare the website of television channel, predicting that the functions of personal pronouns in foreign languages may be different, should reveal personal pronouns in a more systematic and enlightening way by using appropriate authentic materials.

The second step of the analysis was Décibel A1. In this text book, all personal pronouns are included in the beginner level A1 and even the details of the personal pronoun "On" appear in the book, which show that the text book progresses in a systematic way. As a result, it can be deduced that the personal pronouns are systematically taught and supported by various types of exercises in Décibel A1. As for the TV5 Monde teaching/learning platform, no course was found specifically for the teaching of personal pronouns in A1 level. It can be suggested that students who start to learn French as a foreign language should use the TV5 Monde website as a support in addition to a French teaching book.

GİRİŞ

Çağdaş dilbilimde André Martinet ile ortaya çıkan çift eklemlilik (Fr. La double articulation) özelliğine göre birinci düzlemde (dikey eksen, Fr. l'axe paradigmatic) sınırsız sayıda sözcük arasından niyet ve amacına uygun sözcüğü seçen konuşan kişi daha sonra ikinci düzlemde (yatay eksen, Fr. l'axe syntagmatic) seçtiği sözcükleri konuştuğu dilin sözdizimi özelliklerine göre bir sıraya koymaktadır. Böylelikle birinci düzlemde nesnelere adlandırma işlemi (isim, fiil, sıfat, adıl, zarf, vb); ikinci düzlemde ise adlandırmış olduğu sözcüklerin görevlendirme veya sıralama işlemi (özne, yüklem, tümleç, vb) gerçekleştirmektedir (Kıran ve Eziler Kıran, 2010, s. 139-141). Bu kapsamda mevcut çalışma için Fransızca adılar ele alınmış ve kişi adlarıyla konu daraltılmıştır. Fransızca kişi adları "les pronoms personnels sujets" ve "les pronoms personnels compléments" olarak iki ayrı gruba ayrılmaktadır. Mevcut çalışma kapsamında tümünü incelemek mümkün olmayacağından çalışma sadece ilk anılan ve temel kişi adlarından olan üçüncü tekil kişi adlarıyla sınırlandırılmıştır.

Adıl ile eşanlı olan zamir sözcüğü Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre "Kişi, dönüşlülük, gösterme, soru ve belirsizlik kavramları vererek varlıkların yerini tutan söz" anlamına gelmektedir. Adılın asıl işlevi yer değiştirme, başka bir şeyin yerine gelme durumudur. Kişi adları veya diğer adıyla şahıs zamirleri konuşucunun, karşısındaki kişinin veya hakkında konuşulan kişi / kişilerin yerine geçen, onlara göndermede bulunan sözcükler olarak tanımlamak mümkündür. Bu tür sözcükler "anlatımda kısalığı sağlayan etkenlerden biri"dirlir (Aksan, 2017, s. 223).

"Türkçede konuşanı, ben; dinleyeni, sen; adı geçeni o biçim birimi temsil eder" (Karademir, 2016, s. 334). Bu terimler sırasıyla 1. tekil, 2. tekil ve 3. tekil kişi adları veya şahıs zamirleridir. Genel anlamda Fransızca adılar tümcede daha önce sözü edilen bir adın veya adöbeğinin yerine geçip onu temsil edebilirler veya daha sonraki tümcelerde bahsedilecek olan herhangi bir ada önceden gönderme yapabilirler; ya da en basit anlamda iletişim durumuna katılan bir kişiye işaret edebilirler (Dubois ve Lagane, 1973, s. 79).

Perret (1994) Fransızca adılar konusundaki çalışmasına başlarken dilbilim alanındaki uzmanlardan olan Benveniste'in çalışmalarından yola çıkar. Perret'ye göre sadece "ben" ve "sen" bir kişiye göndermede bulunurlar ve iletişimde yer alırlar. Her sözceleme durumu tek ve eşsiz olduğu için her durumda da "ben" ve "sen" her zaman tektirler ve iletişim ilerledikçe yer değiştirebilirler. Herhangi bir sözceleme durumunda başta "ben" diyerek "sen" olarak karşısındakine konuşan kişi aynı durumda daha sonra roller değişince "sen" olmaktadır. Böylelikle Benveniste'e göre "ben" ve "sen" kişi adları arasında bir "Öznellik Korelasyonu" bulunmaktadır (Perret, 1994, s. 46). Aşağıda Şekil 1'de de belirtilen korelasyon Kıran ve Eziler Kıran'a göre "Kişi Bağlılaşımı" olarak da adlandırılmaktadır (2010, s. 188):

Ben /+Konuşan Kişi/ ↔ Sen /-Konuşan Kişi/

Şekil 1. Kişi Bağlılaşımı

"Benveniste'e göre, her sözceleme örtük ya da belirtik olarak bir dinleyiciyi varsayar" (Benveniste, 1974, s. 82; Kıran, 2015, s. 107). Örneğin, "Hatalıysam 1234567 numarayı arayınız" sözcesindeki konuşan kişi (ben) ve hitap ettiği kişi (sen) kimdir?" (Korkut, 2017, s. 66). Bu durum sözcenin okunduğu yerde bulunan kişilere göre değişir. Buna rağmen Fransızcada üçüncü tekil kişi olan "o", birinci ve ikinci tekil kişiler gibi her zaman bir kişiyi temsil etmez. "O" herhangi bir fikri, nesneyi, kavramı veya kişiyi temsil edebilir ve bu kişi genelde sözcelemin başkarakteri değildir. Başka bir deyişle, sözcelemin "ben" ve "sen" kişileri üzerine inşa edilir. Aynı zamanda "burada" ve "şimdi" öğeleri, başka bir deyişle zaman ve uzam belirteçleri de sözcelemin durumunun ve söylemin temel unsurlarıdır.

"O" veya üçüncü tekil adıl (il/elle) bir kişi değildir ve iletişim durumunda konuşma hakkı bulunmaz (Perret, 1994, s. 45). Benveniste'e göre Fransızcada "O" (il/elle) nesnelere, soyut kavramlara da göndermede bulunduğu ve hatta bazı durumlarda belirli olan herhangi bir şeye işaret etmediğinden her zaman üçüncü kişi olmaya mahkûmdur. Söz konusu hiçbir kavrama gönderme yapmaması durumunda "O" (il) kişisiz veya Fransızcadaki adıyla "le il asubjectal" olarak adlandırılır. Bu durumda sadece üçüncü tekil ve eril kişi adılı olan "il" kullanılır ve dişil olan kişi adılı "elle" kullanılamaz. Bu türdeki "O" kişi adılına hiçbir şeye veya hiç kimseye göndermede bulunmadığından aşağıda açıklanacak olan öngönderim (fr. cataphore) veya artgönderimle (fr. anaphore) ilişkilendirilemez. Bu tür "O"ya iki durumda başvurulur:

•Hava durumuyla ilgili fiiller kullanıldığı zaman bu durum gerçekleşir: Il pleut depuis deux jours (İki gündür yağmur yağıyor), Il neige (Kar yağıyor), Il fait beau au bord de la mer (Deniz kenarında hava güzel).

•Ayrıca devamında bir sözcük dizisi olduğu zaman "O" herhangi bir öngönderim veya artgönderimde bulunmaz. İncelediğimiz öğretim kitabı olan *Décibel A1*'de "vardır" anlamına gelen "il y a" kalıbı bu tür "O"ya örnek olarak verilebilir:

"[...] À Manchester, il y a une très bonne équipe" (Manchester'da çok iyi bir ekip var),

"[...] Il est déjà huit heures moins vingt ! À midi, je déjeune à la cantine! Il y a des jours où c'est pas mal...(Saat zaten sekize yirmi var! Öğlen kantinde yerim! Çok da kötü olmadığı günler de var...)" (Butzbach vd., 2015, s. 79 ve 83).

Devamında bir sekans olan "O" ile sıklıkla karşılaşırız:

"Il est arrivé un accident. (Bir kaza oldu) / il reste du pain et quelques oranges (Ekmek ve birkaç tane portakal kaldı) / il manque trois pages à mon livre (Kitabımdan üç sayfa eksik) " (Le Goffic, 1993, s. 146-151).

YÖNTEM

Çalışmadaki başlıca amaç söz konusu adılların iki dil arasındaki kullanım şekillerini ve işlevlerini saptamaktır. Diğer yandan hem Fransızca öğretim kitabı (*Décibel A1*) hem de TV5 Monde web sitesi üzerindeki dijital materyallerin gözlemlenmesiyle adıl öğretimi / öğrenimiyle ilgili olan materyallerin bir kısmını incelemek amaçlanmaktadır. Kitapta ve belirtilen web sitesindeki kişi adılı öğretiminin ayrıntılı olarak gerçekleştirildiği düşünülmemektedir. Çalışmada iki dilden de örnekler verildiğinden karşılaştırmalı yönetime; Fransızca ders kitabı ve dijital ders materyalleri incelendiğinden doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Doküman veya belge analizi "[...] programlar, yönetmelikler, kitaplar, gazeteler, raporlar gibi çeşitli yazılı ya da elektronik ortamda kayıtlı olan verilerin analizine dayalı yürütülen çalışmaları tanımlar" (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020, s. 13). Fransızcadaki kişi adılları daha önce Güven ve Eziler Kıran'ın (2021) çalışmasında olduğu gibi başka uzmanların da dikkatini çekmiş; hatta Obae de Fransızcada kişi adılları üzerine yaptığı çalışmada özellikle "On" adılı vurgulamıştır (2009, s. 213). Belirtilen çalışmalar konunun önemini altını çizmektedir.

Fransızcannın Yabancı Dil Öğretiminde Kişi Adılları ve Diller Arası Karşılaştırma

Günümüzde yabancı dil öğretiminde sıklıkla anılan ve Avrupa Konseyi tarafından önerilen Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) kişi adılları açısından incelendiğinde, kişi adılların öğrenimi/öğretimiyle ilgili fazla ayrıntı verilmediği görülmektedir. Öncelikle "Dilsel Yetiler" ana başlığı altındaki sırasıyla "Sözcük Bilgisi Yetisi" ve "Dilbilgisi Öğeleri" başlıkları altında adılların

geçtiği saptanmıştır. Fransızcadaki üçüncü tekil kişi adlarından "Il" ve "Elle" yer almaktadır. Ancak "On" kişi adından burada söz edilmemiştir (Conseil de l'Europe, 2001, s. 88):

2. Les éléments grammaticaux appartiennent à des classes fermées de mots.	
Par exemple :	
- articles	→ (un, les, etc.)
- quantitatifs	→ (certains, tous, beaucoup, etc.)
- démonstratifs	→ (ce, ces, cela, etc.)
- pronoms personnels	→ (je, tu, il, lui, nous, elle, etc.)
- interrogatifs et relatifs	→ (qui, que, quoi, comment, où, etc.)
- possessifs	→ (mon, ton, le sien, le leur, etc.)
- prépositions	→ (à, de, en, etc.)
- auxiliaires	→ (être, avoir, faire, verbes modaux)
- conjonctions	→ (mais, et, or, etc.)
- particules	→ par exemple, en allemand : ja, wohl, aber, doch, etc.

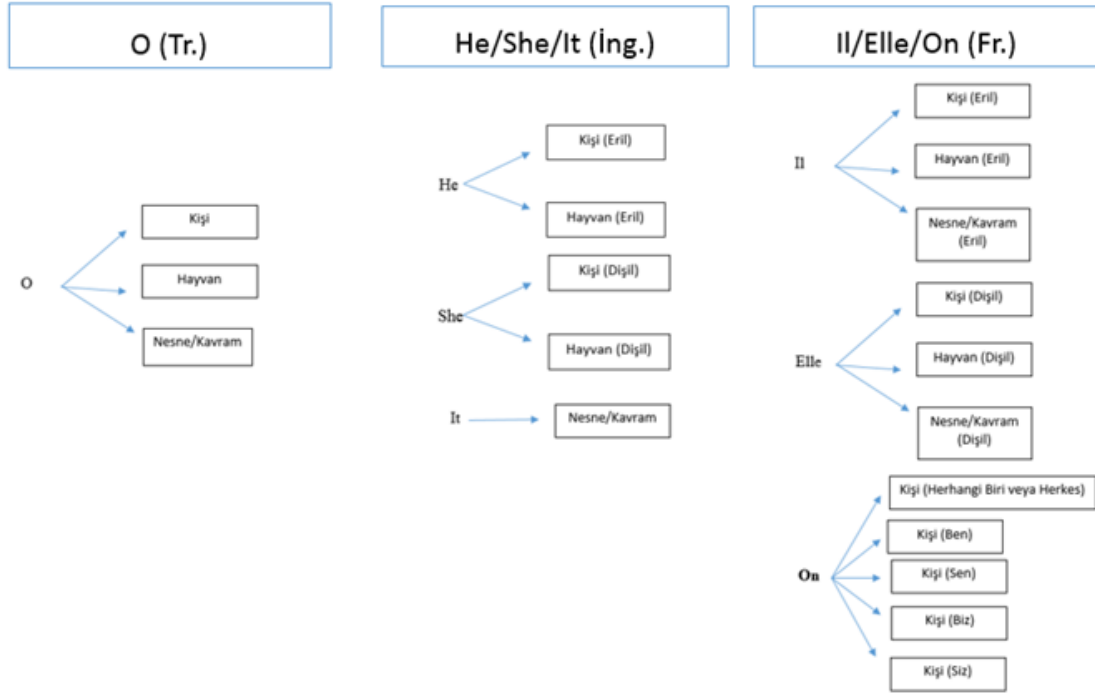
Şekil 2. OBM'de Kişi Adılları

Aşağıda da görüldüğü gibi adılların ve artgönderimlerin (Fr. anaphore) de dâhil olduğu bazı tümceler arası ilişkilerden bahsedilmektedir: "Nous ne pensions pas que Jean irait à l'exposition. Et pourtant, il y était " (Conseil de l'Europe, 2001, s. 116). Belirtilen bilgiler dışında OBM'de kişi adlarıyla ilgili başka bir konu saptanmamıştır.

Çalışma alanı olarak kişi adıllarının seçilmesinin nedeni belirtilen sözcük türünün gerek anlama bağlı olarak gerekse edimsel olarak farklı bağlamlarda farklı kişi veya nesnelere göndermede bulunabilmesidir. Bozkurt bu alanın önemini şu şekilde vurgulamaktadır: "Paradigmatik (değerler dizisi) bir yapıya sahip olan adıllar, başka dil birimlerini kullanarak gerçek dünya bilgisine ulaştıkları ve anlam yüklerini oluşturdukları için incelemeye muhtaç bir zemindir." (2019, s. 347).

Öncelikle kişi adılları açısından Fransızca, Türkçe ve hatta İngilizce karşılaştırılırsa birinci tekil kişi olan "Ben" in her üç dilde de cinsiyet özelliği barındırmadığı görülür. Ancak Fransızca ve İngilizcedeki üçüncü tekil kişi içinde cinsiyet belirtisi taşımaktadır (Kıran, 2015, s. 105). Türkçede üçüncü tekil kişi için var olan "O", İngilizcede "He/She/It" adılları olarak sınıflandırılmıştır, Fransızcada ise "Il/Elle/On" olarak üç farklı gruba ayrılmıştır. Türkçedeki O herhangi bir kişiye, hayvana, nesneye veya kavrama göndermede bulunabilir. İngilizcede ise "He" eril (masculin) "She" dişil (féminin) olmak üzere bir kişiye veya hayvana göndermede bulunabilirler. "It" ise sadece nesnelere veya kavramlara göndermede bulunur ve İngilizcede nesnelere veya kavramlarda cinsiyet ayrımı bulunmamaktadır. Son olarak Fransızcadaki "Il" in ve "Elle" in herhangi bir kişinin, hayvanın, nesnenin veya kavramın yerine geçmesi mümkündür.

İngilizcede ve Türkçede tam olarak karşılığı bulunmayan "On" kişi adlı ise aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Burada Fransızcada nesnelere tanımlık veya belirtecinden (un/une veya le/la) de anlaşılacağı üzere her birinin türünün (cinsiyetinin) olduğu ve kişi adının da bu duruma bağlı olarak seçildiği sonucuna varmamızı sağlamaktadır. Bu durum aşağıdaki gibi tarafımızca tablo haline getirilmiş ve anlambilimsel olarak birimlerine ayrıştırılmıştır:

Şekil 3. Üç Dilde Üçüncü Tekil Kişi Adıllarının Anlambilimsel Çözümlemesi

Aksan, *Anlambilim* adlı kitabında kişi adlarına da dikkat çekmekte ve Hint-Avrupa dillerine kıyasla Türkçedeki kişi adlarının daha seyrek kullanıldığını belirtmektedir. Aksan'a göre Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğundan kişi adlarının işlevini de kişi eklerine yüklemiş oluruz.

- Bugün Hasan'ı gördün mü?
- Evet gördüm.

Verilen örnekte Türkçede konuşan kişinin (ben) ve tümcenin nesnesi, diğer bir deyişle bahsedilen kişinin (O) açıkça belirtilmediği görülmektedir. Sadece konuşucu özel durumlarda kişi adını vurgulamak isterse ona başvurmaktadır: "Ben sınavı kazandım; o sınava bile girmedi" " Sınavı ben kazandım; eğlenmeye giden sizsiniz" (Aksan, 2017, s. 223).

Oysaki Fransızcada genellikle kişi adları tümce içinde kullanılmaktadır:

- Est-ce que tu as vu Fabien? (-Fabien'ı gördün mü?)
- Oui, je l'ai vu hier (-Evet, ben onu dün gördüm).

Fransızcada "On" Kişi Adılı

"On" Fransızcadaki diğer üçüncü tekil kişi adlarıyla birlikte öğretilen bir adıdır. Diğer üçüncü kişi adlarından farkı her zaman insanlar için kullanılıyor olmasıdır. Ancak anlam olarak Türkçedeki üçüncü tekil kişi adılı olan "O"ya işaret etmez. En genel anlamıyla "On" kişi adılı onlar, herkes, biz anlamına gelmektedir. Ancak birlikte kullanıldığı fiil her zaman üçüncü tekil kişiye göre çekimlenmektedir. Göndermede bulunduğu kişi bağlama göre ve konuşan kişinin niyetine göre değişebildiğinden edimbilimsel olarak farklı anlamlara gelebilir. Bu durum aşağıdaki gibi örneklendirilebilir:

"Quand on veut, on peut" (İsterlerse yaparlar/ İnsan isterse yapar/ İstersek yaparız).

"On frappe à la porte" (Biri kapıyı çalıyor/ Kapı çalınıyor.) (Perret, 1994, s. 52).

Bazı durumlarda "On" başka kişi adlarıyla yer değiştirebilir:

"On fait ce qu'on peut" (Yapabileceğimi yapıyorum) (On=Je).

Bazen günlük dilde "On" *biz* anlamında da kullanılmaktadır ve geçmiş zamanda (le passé composé) tümcenin öznesinin eril/dişil ve tekil/çoğul durumuna göre özneye uyum içerisinde olmaktadır:

"On est arrivés en retard" (Geç kaldık).

Perret'ye (2014) göre, "On" adılı her zaman canlılara gönderme yapmakta, canlıların yerine geçmektedir. Bundan dolayı "On" söylemdeki neredeyse tüm kişiler yerine geçebilir. Perret'den alınan

aşağıdaki örneklerin genel anlamı parantez içerisinde tarafımızca verilmiştir; ancak bu anlam pragmatik olarak sözcelem durumuna göre değişebilmektedir:

Ben: "Il y a quelqu'un? – On vient on vient." ([Kapıda] Biri mi var? -Geldim geldim.) (on=je)

Biz: "On est tous frères" (Hepimiz kardeşiz.) (On=biz)

Sen: "On est toujours fâchée?" (Halen kızgın mısın?) (On=sen)

Siz: "On se calme!" (Sessiz olun!) (On=siz) (Perret, 2014, s. 53)

İncelenen *Décibel A1* kitabında "On"un genellikle *biz* anlamında kullanıldığı saptanmıştır:

"On est dans la même classe [...] On adore la piscine tous les deux [...]" (Butzbach vd., 2015, s. 39).

"On" adlı genellekle verdiği "biz" anlamına benzer olarak bazı durumlarda da tümceye edilgen anlamı katmaktadır:

Dans l'Université, on travaille de 9h00 à 17h00 (Üniversitede 9.00'dan 17.00'ye kadar çalışılır).

Gözlemlenen *Décibel A1*'de, kitabın başındaki kullanım kılavuzunda ve çeşitli sayfalarda alıştırma öncesi talimatlarda "On" adının tümceye edilgen anlamını kattığı görülmektedir:

"On utilise le masculin devant les mots [...]" (...sözcüklerin önünde eril kullanılır) (a.d.e., s. 86).

"On utilise tu quand on s'adresse à des copains, à la famille" (Arkadaşlara, aileye hitap ederken sen kullanılır) (a.d.e., s. 87). Belirtilen öğretim kitabı başlangıç düzeyindeki öğrenenleri hedeflediğinden "on" adının en çok kullanıldığı "biz" anlamı çoğu sayfada verilmiştir:

Şekil 4. Décibel A1 Öğretim Kitabı Dilbilgisi Özeti (s. 87)

Özetlemek gerekirse, Fransızcadaki "On" kişi adının herkes, onlar, biz anlamına gelebildiği, bazı durumlarda tümceye edilgen anlam verdiği veya bağlama göre incelendiğinde "ben", "sen", "biz" veya "siz" kişi adları yerine kullanıldığı saptanmıştır. Dolayısıyla bu kadar geniş yelpazede bir gruba göndermede bulunabilen ve genellikle edimbilimsel anlam taşıyan bu kişi adının yabancı dil olarak Fransızcanın öğretiminde de dikkatli ve ayrıntılı öğretilmesi yarar sağlayacaktır.

Tutarlılık ve Bağdaşıklık

Turan, *Genel Dilbilim-II* isimli kitapta yazmış olduğu Edimbilim bölümünde söz konusu alanın anlambilimle bağlantılı olduğunu ve her ikisinde de sözcüklerin veya sözcelerinin anlamının gözlemlendiğini belirtmektedir. "Anlambilimin kapsamı, önermenin içeriğindeki sözlüksel anlamdır; Edimbilimin kapsamı ise konuşucunun niyetine ve bağlama dayalı anlamdır" (Turan, 2011, s. 91). Başka bir deyişle, anlambilimde bir sözcüğün sözlükteki anlamı, Edimbilimde ise konuşan kişinin hangi amaçla ve hangi bağlamda o sözcüğe başvurduğu önemlidir. Anlambilim ve Edimbilim alanlarını bir tabloyla karşılaştıran Turan, anlambilimde önerme anlamının Edimbilimde ise sözcenin anlamının önemli olduğunu öne sürer. Ayrıca, birincisinde anlam yapıya göre ele alınır, oysaki ikincisinde işleve ve bağlama dayalı bir anlam söz konusudur (2011, s. 94). Turan'a göre dil felsefesiyle ilgilenen Grice, Austin ve Searle gibi dil uzmanları da konuşan kişinin niyet ettiği anlamı vurgulamışlar ve 1960'larda Edimbilim alanının gelişmesinde etkili olmuşlardır.

Tutarlılık (Fr. la cohérence) ve Bağdaşıklık (Fr. la cohésion) Edimbilimde ele alınan konular arasındadır. Her iki kavramın da mevcut çalışmaya dâhil edilmesinin nedeni, bu kavramların adlarını yakından ilgilendirmeleridir. Öncelikle Onursal'a göre "Tutarlılık derin yapıda oluşan anlamlar arasındaki mantıksal bağlantıdır ve tutarlılığı gösteren belirli dilsel öğeler bulunmamaktadır" (2003, s. 129). Korkut'un örneğinden yola çıkmak gerekirse, "Dünya portakal gibi mavidir" (Paul Eluard) tümcesi

gerçeküstücü bir şair tarafından yazılan bir şiirden alıntı olduğundan bu tümce günlük dilde tutarsız olacaktır (2015, s. 164). Herhangi bir metnin tutarlı olabilmesi için öncelikle tümceler arasında bazı öğelerin yeterli ölçüde yinelenerek "tekrar kuralı"nı yerine getirmesi gerekmektedir. Ayrıca tutarlı bir metinden söz etmek için her tümcede bilinmeyen yeni bilgiler eklenerek metnin "ilerleme kuralı"nı da yerine getirmesi gerekir. Bu iki kuralın var olması durumunda tutarlı bir metinden söz edilebilir (Riegel, Pellat ve Rioul, 2004, s. 604). Uzun'un Bağışıklık olarak adlandırdığı ancak Bağdaşıklık olarak da Türkçede karşımıza çıkan terim ise tümce veya bağlam içinde yer verilen sözcüklerin birbiriyle çelişmemesi, kendi içlerinde bir bütünlük oluşturmaları durumudur (Korkut, 2015; Uzun, 2011). Halliday ve Hasan'a göre metin veya söylem içerisinde herhangi bir ögenin yorumlandırılabilmesi ve anlamlandırılabilmesi başka bir ögeye bağlı olması durumunda bağdaşıklık kavramı ortaya çıkmaktadır ve bu kavram dil dizgesinin anlamsal bir parçasıdır (1976, s. 4-6). Öğeler arasındaki söz konusu ilişki dilbilgisel, anlamsal veya sözcüksel olabilir:

Tr. "*Kel adam saçlarını tarayıp çıktı".

Fr. "*L'homme chauve est sorti après s'être peigné".

Ing. "*The bald man went out after he combed his hair (Korkut, 2015, s. 164-165).

Yukarıda verilen örnek tümce hem "kel adam", hem de aynı kişiye ait "saçlar" sözcüklerini barındırdığından kendi kendisiyle çelişmektedir ve bağdaşıklığı yerine getirememektedir. Herhangi bir metnin veya söylemin tutarlı olması için belirli bir izleğinin olması ve yeni bilgilerin ekleniyor olması gerekmektedir. Söz konusu metin veya söylem içerisinde tutarlılığın sağlanması adına mutlaka artgönderim (Fr. anaphore) ve/veya öngönderim (Fr. cataphore) olacaktır. Artgönderim önceden tümcede izlek olarak yer verilen durumun daha sonra tekrar edilmesi; öngönderim ise gönderim yapılan sözcüğün önceden verilmeyip o sözcüğe gönderim yapan sözcüğün verilmesi ve daha sonra sözcüğün açıkça belirtilmesidir. Uzun, öngönderim için aşağıdaki örneği vermektedir. Öncelikle gönderim aracı (O) verilmiş hemen ardından da onun göndergesi (genç kadın) verilmiştir:

"O 32 yaşındaydı (üçüncü tekil kişi). O Bundan birkaç ay önce yanlış bir teşhis sonucu gerçekleştirilen ameliyatla gözlerini kaybetmişti (üçüncü tekil kişi). Bir daha asla göremeyecekti genç kadın..." (O = Genç Kadın) (2011, s. 159).

Hem artgönderim hem de öngönderim durumunda adılar da yer alabilmekte ve gönderim aracı olabilmektedir. Aşağıdaki şekilde adil artgönderimi görülmektedir:

"Bırak şu çocuğu. Onun kendisinden başkasına hayrı yok. (O = şu çocuk)" (Korkut, 2015, s. 173-174).

Décibel A1 kitabında artgönderim ve öngönderime aşağıdaki şekillerde rastlanmıştır:

"Voici Arnaud! On est dans la même classe et il est très rigolo" (İşte Arnaud! Aynı sınıftayız ve o çok eğlenceli) (Butzbach vd., 2015, s. 39) (artgönderim/Fr. anaphore) (Il = Arnaud).

"-Mélissa! Écoute bien. Qui est-ce? Il est petit et très fort.

-Heu...

-Il est champion de judo...

-C'est Ludo !

-Oui ! " (a.g.e., s. 79) (Öngönderim/ Fr. cataphore) (Il = Ludo).

Görüldüğü üzere, mevcut çalışmada odak noktası olan Fransızcadaki kişi adıları da artgönderim veya öngönderim durumunu üstlenebilmekte ve metnin veya söylemin tutarlı olmasını sağlamaktadırlar. Adılar gibi bazı öğelerin yinelenmesiyle metin veya söylem içerisinde kopukluk yaşanmamış olmaktadır. Ayrıca metne/söyleme yeni bilgiler eklenince de izleksel olarak ilerleme kaydedilmektedir.

BULGULAR

Öncelikle araştırma için *Décibel A1* Fransızca ders kitabının tercih edilmesinin nedeni belirtilen kitabın son yıllarda yayımlanmış bir kitap olması ve Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimi alanında birçok kitap yayımlayan eski yayınevlerinden biri olan Didier tarafından yayımlanmış olmasıdır. Söz konusu kitabın ön sözü bulunmamakla birlikte en başta kullanım kılavuzu ve içindekiler sayfaları verilmiştir. Ön sözü olmadığından kitap hazırlanırken uzmanlar tarafından benimsenen yaklaşım da açıkça belirtilmemiştir (Butzbach vd., 2015, s. 2-5):

Tableau des contenus			
	Communication	Grammaire	Vocabulaire
p. 7-10 UNITÉ 0	<ul style="list-style-type: none"> • Saluer • Se présenter, présenter • quelqu'un • Dire sa couleur préférée 	<ul style="list-style-type: none"> • Comment tu t'appelles ? • S'appeler : je, tu, il / elle • Comment ça va ? • Qui est-ce ? C'est... 	<ul style="list-style-type: none"> • Quelques mots transparents • Les salutations • L'alphabet • Les couleurs • Les nombres de 0 à 20
p. 11-20 UNITÉ 1	<ul style="list-style-type: none"> • Identifier et décrire un objet • Parler de son emploi du temps <p> Bien sûr • Premier jour de classe •</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Qu'est-ce que c'est ? C'est... • Les articles définis et indéfinis 	<ul style="list-style-type: none"> • Le matériel de classe • Les matières scolaires • Les couleurs • Les jours de la semaine
p. 21-30 UNITÉ 2	<ul style="list-style-type: none"> • Dire une date • Demander des informations • Exprimer ses goûts et ses préférences • Décrire quelqu'un et se décrire soi-même <p> Bien sûr • Simon, l'as de la natation •</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Les verbes en -er (1) : je, tu il / elle • Le verbe être • Le genre des adjectifs • La formation du pluriel 	<ul style="list-style-type: none"> • Les mois de l'année • Les nombres de 20 à 31 • Les sports et les loisirs • Les adjectifs descriptifs
p. 31-35 Vers le défi	Évaluation par compétences : unités 1 et 2		
p. 33-40 UNITÉ 3	<ul style="list-style-type: none"> • Faire des appréciations • Décrire des actions • Parler d'écologie 	<ul style="list-style-type: none"> • Les verbes en -er (2) : nous, vous, ils / elles • La négation • On = nous 	<ul style="list-style-type: none"> • Les verbes d'action • Le recyclage et l'écologie • Les nombres jusqu'à 100

Şekil 5. Décibel A1 Öğretim Kitabı İçindekiler Sayfası

Yukarıda şekil 5'te bulunan içindekiler kısmından anlaşılacağı üzere, ilk ünite de hemen "ben", "sen" ve "o" (Je, Tu, Il/Elle) ile kişi adları kendilerini göstermiş; ikinci ünite de bu adlara fiil çekimleri eklenmiş ve üçüncü ünite de ise "Biz", "Siz" ve "Onlar" (Nous, Vous, Ils/Elles) adları gösterilmiştir. "On" kişi adının "biz" anlamına gelebileceği de eklenmiştir. Biraz daha ayrıntılı olarak kitaptaki üniteler incelendiğinde öncelikle ikinci ünite de "ben, sen ve o" (Je, Tu, Il/Elle) kişi adlarına göre fiil çekimine yer verildiği görülecektir (Butzbach vd., 2015, s. 23). Daha sonra ise üçüncü ünite de, aşağıdaki görselde de görüleceği üzere, hem ilk üç tekil kişi adları hem de "Biz", "Siz" ve "Onlar" (Nous, Vous, Ils/Elles) adlarına göre fiil çekimi gösterilmiştir (a.g.e., s. 37). İletişimin en önemli iki parametresi "ben" (je) ve "sen"dir (tu). Hem kişi adlarında hem de fiil çekimlerinde bu iki parametreden başlanmasının nedeni yabancı dilde öğrenen kişinin iletişimi kolayca başlatmasını ve pekiştirmesini sağlamaktır. Günlük dilde "On"un "Biz" anlamını taşıdığı da aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (En langue familière On=Nous). Buradan hareketle günlük dilde sıklıkla kullanılan "On" adının en temel düzey olan A1'de kitaba dâhil edildiği ve öğrenen kişiye aktarıldığı saptanmıştır. Kademeli ve önceki öğrenmenin üstüne inşa edilen bu durum iletişimsel yöntemdeki spiral şeklinde öğrenmeyle bağdaşmakta ve öğrenen kişinin öğrenme sürecini hızlandırmaktadır. Kitapta var olan diyaloglar da iletişimsel yöntemin benimsendiğini desteklemektedir. Ayrıca aşağıdaki Şekil 6'da görülen yedinci alıştırmaların a ve b bölümlerinde öğrenen kişi "On" kişi adlı üzerine düşünmeye, sorgulamaya ve yorum yapmaya yönlendirilmektedir. Bu durum -kitapta açıkça belirtilmese de- eylem odaklı yaklaşımda benimsenen ilkelerden biridir:

- 7.a. Dinle ve oku. Sence On hangi kişinin yerine geçmektedir: O (dişil), Biz, Siz?
- b. On'un yerine eşdeğerini yerleştirip Yanis'in mesajını yeniden oku (a.g.e., s. 37).

5 VOUS TRIEZ LES DÉCHETS.

6 Vous limitez l'utilisation de plastique.

7 Vous fermez bien le robinet d'eau.

8 Vous ramassez les papiers par terre.

9 VOUS RESPECTEZ LES PLANTES DANS LA COUR.

10 Vous allez au collège à pied ou en vélo.

J'observe et j'analyse

Pour parler d'actions écologiques

LES VERBES EN -ER

Je recycle
Tu recycles
Il / Elle / On^{2e} recycle
Nous recyclons
Vous recyclez
Ils / Elles recyclent

À l'oral Lis le verbe *recycler* à haute voix.

Combien de terminaisons différentes tu entends? Compare l'écrit et l'oral!

*En langue familière, **on = nous.**

7 Le témoignage de Yanis.

Dans ma classe, on a seulement une poubelle, alors on ne trie pas. Mais on limite les déchets : on utilise le papier des deux côtés et on économise le matériel scolaire.

a. Écoute et lis. À ton avis, on remplace quelle personne : elle, nous, vous ?

b. Relis le message de Yanis en remplaçant on par son équivalent.

À TOI!

Je parle des gestes écolos chez moi

Vous êtes écolo à la maison ? Dis ce que tu fais avec ta famille.

Şekil 6. Décibel A1 (Butzbach vd., 2015, s. 37)

Başlangıç düzeyinde (A1) Fransızca'yı yabancı dil olarak öğrenenler için tasarlanan bu kitapta hemen ilk düzeyde tüm kişi adlarına ve hatta "on" kişi adının ayrıntılarına biraz da olsa yer verilmesi kitabın sistemli bir şekilde ilerlediğini göstermektedir. "On" kişi adlı Fransızca'da günlük dilde sıklıkla kullanılan bir kişi adıdır ve başka dillerde belirtilen adın barındırdığı tüm anlamları kapsayan bir kişi adlı bulunmayabilir. Örneğin Türkçede aynı adın "ben", "sen", "biz" ve "siz" anlamlarına gelmesi mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla Fransızca'yı yabancı dil olarak öğrenenler için belirtilen kişi adının ayrıntılı olarak vurgulanması, öğrenenlerin öğrenme süreçlerine katkı sağlayacaktır.

İkinci olarak bir Fransız televizyon kanalı olan TV5 Monde tarafından Fransızca'yı yabancı dil olarak öğrenen kişilere ve öğretmenlere yönelik geliştirilen web siteleri incelenmiştir. Belirtilen iki ayrı web sitesinden birincisi dijital bir öğrenim platformu olarak öğrenenler için tasarlanmıştır ve ücretsizdir (TV5 Monde - Apprendre le français). Öğrenen kişi kendi dil düzeyine göre ders seçebilmektedir (A1, A2, B1, B2, C1, C2). Web sitesinde belirli bir zaman aralığı için (genellikle birkaç yıl) erişilebilir video içeren dersler, ses kayıtları ve ses kayıtlarının yazılı metinleri bulunmaktadır. Her bir videoyla ilgili birçok farklı alıştırmaya yer almaktadır. Her bir alıştırmaya boşluk doldurma, doğru/yanlış veya çoktan seçmeli sorular içermekte ve öğrenen kişi sorulara yanıt verdikten sonra soruların cevaplarına ulaşabilmekte, kendi öz değerlendirmesini de yapabilmektedir (<https://apprendre.tv5monde.com/fr>). Yine TV5 Monde'a ait başka bir web sitesi ise Fransızca öğretmenlerine yönelik olarak tasarlanmıştır (TV5 Monde - Enseigner le français). Bu sitede ise öğretmenlerin ücretsiz olarak ve doğrudan alıp derste kullanabilecekleri ders materyalleri bulunmaktadır. Öğretmen istediği dil düzeyine yönelik video, videoya uygun alıştırmalar, alıştırmaların cevapları, videonun yazılı metni ve öğretmen dosyasına ulaşabilmektedir (<https://enseigner.tv5monde.com/>). Her bir öğretmen dosyasının içinde öncelikle bu dersin dil düzeyi, izleği, hedef kitlesi (yetişkinler/gençler/çocuklar), toplam verilecek süre, her bir alıştırmaya ayrılacak süre, dersin dilsel, iletişimsel, edimsel ve kültürel amaçları belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenin sırasıyla ne yapması gerektiği, alıştırmalar için yönergeler, alıştırmaların cevapları da bulunmaktadır. Tüm belgeler bilgisayara indirilebilir, ücretsiz ve dünyadaki herkese açık durumdadır. Belirtilen web sitelerinin yabancı dil olarak Fransızca öğretmenleri ve öğrenenler için yararlı olacağı düşünülmektedir. TV5 Monde Fransızca öğretimi web sitesinin güncel halinde incelenen süre boyunca (01.10.2021-08.11.2021) başlangıç düzeyi olarak belirtilen A1 düzeyinde bulunan 116 dersten 30'u ve öğrenim platformunda bulunan 317 dersten 30'u rastgele seçilip incelenmiştir; kişi adlarının incelenen derslerde yer almakla birlikte özellikle dilbilgisi konusu olarak kişi adlarının öğretilmesine ayrılmış

herhangi bir derse rastlanmamıştır. Örneğin üçüncü kişi adılı olan On'un bulunduğu sadece bir ders ve alıştırmaya saptanmıştır. Ancak belirtilen alıştırmaya dilbilgisel olmaktan çok dinleme becerisi ve kültürel bilgiler üzerine odaklanmaktadır. (https://apprendre.tv5monde.com/fr/exercice/2899?id_serie=14345&nom_serie=nous_parlons_de_notre_quotidien&niveau=a1_debutant&exercice=2).

Yine aynı platformdaki ileri dil düzeylerinde ise üçüncü tekil kişi adıllarının öğretimi bulunmaktadır. Söz konusu web siteleri kişi adılları açısından incelendiğinde B2 düzeyindeki alıştırmalar arasında aşağıdaki alıştırmaya rastlanmıştır:

5. Grammaire : pronoms sujets

Complétez ces phrases avec « ON » ou « ONT ». Le premier est un pronom, le second est le verbe « avoir » à la troisième personne du pluriel, pensez-y pour réaliser l'exercice. Lire moins

« ON » ou « ONT » ?

- Au pied du Mont Blanc, [] on pratique les sports en plein air toute l'année. Comme le parapente par exemple, pour ceux qui [] ont le cœur bien accroché !

- C'est la première fois que je fais du parapente, donc [] on va essayer de suivre les consignes, et puis [] on va voir.

- Près du village de Combloux, [] on a vraiment un site qui est très favorable. Au niveau des conditions météorologiques, [] on vole pratiquement tout le temps, c'est super !

- C'est à Lyon que les frères Lumière [] ont inventé le 7e art !

- Alors, est-ce que les images de ce reportage vous [] ont convaincu ? Vous allez visiter la région Rhône-Alpes ?

à á â é è ê ë ô õ ï ð ù ü ç œ æ

Comment faire l'exercice ?

Reprendre

Résultats →

Şekil 7. TV5 Monde Fransızca öğrenim/öğretim platformunda kişi adılları

Yukarıdaki videoyu izleyen ve alıştırmayı gerçekleştiren öğrenci daha sonra cevapları görme şansına sahiptir. Dilbilgisi konusu olarak başlıkta verilen kişi adıllarının tümü alıştırmada bulunmamaktadır. Kişi adıllarından sadece üçüncü tekil kişi adıllarından biri olan "On"a yer verilmiştir. Alıştırmada kişi adılı "on" sesletim olarak ona benzeyen ve "sahip olmak" fiilinin üçüncü çoğul kişiye göre çekimi olan "ont" ile karşılaştırılmıştır. Yukarıdaki alıştırmaların iki sözcüğün birbirinden ayırt edilmesi için yararlı olacağı düşünülmektedir. Alıştırma olarak incelenince dilbilgisi odaklı olmadığı açıktır; ama tüm tümceler bağlam içerisinde verilmiştir. Ancak öncesinde her iki sözcüğün de dâhil olduğu dilbilgisi konularının ayrı ayrı öğrenen kişiye verilmesi yerinde olacaktır. Kişi adılı olan "On"dan önce diğer kişi adılları ve üçüncü tekil kişi adıllarının tümünün verilmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla söz konusu alıştırmaların tek başına yeterli olmadığı ancak önceki öğrenmelere yönelik önemli katkılar sağlayabilecek tamamlayıcı ve destekleyici nitelikte olduğu görülmektedir.

TV5 Monde Fransızca öğrenim/öğretim platformunda dersler temalara göre isimlendirildiğinden ve incelenen süre içinde iki binden fazla ders bulunduğundan kişi adıllarına ulaşmanın zorluğunun belirtilmesi gerekmektedir. Yukarıda Şekil 7'deki örnek dışında özellikle kişi adıllarını konu edinen herhangi bir derse rastlanmamıştır. Ancak dilbilgisel olarak belirtilen konunun öğretimi amaçlanmasa da kullanılan çoğu video günlük hayattan alınan otantik materyal olduğundan özellikle kişi adılı "On" yaygın kullanımıyla dikkat çekmektedir. Örneğin B1 dil düzeyi ve 16-18 yaşındaki genç öğrenenler için hazırlanmış Birinci Dünya Savaşıyla ilgili bir ders 7 Ekim 2026 tarihine kadar erişime açıktır. Belirtilen derste bir tarihçiyle olan görüşme verilmiştir; görüşmenin yazılı metninde "On" kişi adılına 12 kez geçtiği saptanmıştır. Ancak dersin dilsel amaçları veya alıştırmaya konuları arasında bu konu bulunmamaktadır. (<https://enseigner.tv5monde.com/fiches-pedagogiques-fle/premiere-guerre-mondiale-les-tirailleurs-de-la-grande-guerre>).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Herhangi bir kişinin yerine geçen ve onu temsil eden terimler olan kişi adılları, tümceler arasındaki mantıksal bağlılığı sağlar ve metnin tutarlı olmasına katkıda bulunurlar. Artgönderim veya öngönderim rolünü üstlenen kişi adılları metin veya söylem içerisindeki bazı öğelerin yinelenmesine yardım ederler. Çalışmadaki çözümleme büyük oranda Fransızca'da üçüncü kişi adılları üzerine yoğunlaşmıştır ve bu kişi adıllarının (Il/Elle/On) İngilizce ve Türkçedeki karşılıklarına göre farklılıklara

sahip olduğu saptanmıştır. Özellikle Fransızcadaki kapsayıcı kişi adlı "On" birçok farklı kişiye göndermede bulunabildiğinden çalışmada daha çok belirtilen kişi adlı ve öğretimi vurgulanmıştır.

Gerçekleştirilen gözlem sonucunda tarafımızca incelenen Fransızca öğretim kitabında (Décibel A1) kişi adlarının sistematik bir şekilde öğretildiği ve çeşitli alıştırmalarla desteklendiği görülmektedir. Başlangıç düzeyindeki *Décibel A1* Kitabının kademeli olarak ve birçok dil becerisiyle ilişkilendirerek kişi adlarını vurgulaması (2. ve 3. ünitelere bölerek ve öncekileri tekrarlayarak) ve "On" kişi adının günlük kullanımını da bağlamla birlikte belirtmesi dikkat çekici bulunmuştur. Bu bakımdan kitabın Fransızca'yı yabancı dil olarak öğrenenler için oldukça açıklayıcı ve yararlı olacağı düşünülmektedir.

TV5 Monde Fransızca öğrenimi/öğretimi web sitesinin güncel halinde ise incelenen süre boyunca (01.10.2021-08.11.2021) başlangıç düzeyinde (A1) kişi adlarına rastlanmamıştır. TV5 Monde dijital öğrenme platformunda bu konuya başlangıç düzeyinde yeterli ölçüde yer verilmediği; ancak ileri dil düzeylerinde yararlı alıştırmalara başvurulduğu saptanmıştır. Söz konusu televizyon kanalına ait web sitesini hazırlayan uzmanların yabancı dilde kişi adlarının işlevlerinin farklı olabileceğini öngörerek, uygun materyaller de kullanarak daha sistemli ve açıklayıcı bir şekilde kişi adlarını ortaya koyması gerekmektedir. Aksi takdirde öğrenen kişinin Fransızcadaki kişi kategorilerini kavram olarak anlamlandırılabilmesi zor olacaktır.

Çalışma sonucunda, yabancı dil olarak Fransızca öğrenen kişilere bir Fransızca öğretim kitabının yanında TV5 Monde Fransızca öğrenimi/öğretimi web sitesini de destekleyici olarak kullanmaları önerilebilir. TV5 Monde web sitesi öğrenen tarafından tek başına da dijital öğrenim platformu olarak kullanılabilir; öğrenen kişi yanında bir öğretmen olmadan bireysel çalışıyorsa istediği konuya yönelik ve bulunduğu dil düzeyinde ders ve video seçip alıştırmaları yapabilir. Güncel konuların yer aldığı; özgün, görsel-işitsel ders materyalleri ve konuyla ilgili birçok farklı türde alıştırma bulunduğu için belirtilen platform bu anlamda öğrenen kişinin anlamasını kolaylaştıracak, özerk olmasını destekleyecek ve onu motive ederek öğrenme sürecinde yararlı olacaktır.

Ayrıca *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin (OBM)* Fransızca sürümünü incelendiğinde "On" adına orada da yer verilmediği; Fransızcada üçüncü kişi adlı olarak sadece "Il" ve "Elle"den söz edildiği saptanmıştır. Fransızcada "On" adlı hem günlük sözlü dilde hem de yazılı dilde çok yaygın kullanıldığından bu adın da OBM'ye eklenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2017). *Anlambilim. Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Benveniste, É. (1974). *Problèmes de linguistique générale 2*. Paris : Éditions Gallimard.
- Bozkurt, E. S. (2019). Dilin Anlam İnşasında Adıllar, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1* (1), 345-356. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/746124>, (Erişim Tarihi: 04/10/2021).
- Butzbach, M., Martin, C., Pastor, D. & Saracibar I. (2015). *Décibel A1*. Paris: Didier.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F.(2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (29. Baskı). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Conseil de l'Europe (2001). *Cadre Européen Commun de Références pour les langues: Apprendre, Enseigner et Évaluer*. <https://rm.coe.int/16802fc3a8>, (Erişim Tarihi: 04/10/2021).
- Dubois, J. & Lagane, R. (1973). *La Nouvelle Grammaire du Français*. Paris: Librairie Larousse.
- Güven, E. & Eziler Kıran, A. (2021). Sözceleme kuramı çerçevesinde "biz" adının incelenmesi. *Litera, 31*(1), 309-327. <https://doi.org/10.26650/LITERA2020-839219> (Erişim Tarihi: 31/10/2021).
- Halliday, M.A.K. & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. Singapore: Longman.
- Karademir, F. (2016). Türkçe'de Konuşanın Kişi Değiştirmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(43), 333-353.
- Kıran, A. (2015). Sözceleme Kuramı ve Dil Öğretimi. In E. Korkut ve İ. Onursal Ayırır (Ed.). *Dil Bilimleri ve Dil Öğretimi* (pp. 97-128). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kıran, Z. & Eziler Kıran, A. (2010). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Korkut, E. (2015). Metin Dilbilimi ve Dil Öğretimi. In E. Korkut ve İ. Onursal Ayırır (Ed.). *Dil Bilimleri ve Dil Öğretimi* (pp. 159-188). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Korkut, E. (2017). *Söz ve Kimlik. Söylemler bize ne söyler?* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Le Goffic, P. (1993). *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette.
- MEB (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni. Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*. Erişim adresi: http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf, (Erişim Tarihi: 04/10/2021).
- Obae, M.-C. (2009). Les pronoms personnels : de la théorie linguistique à la transposition didactique. L'exemple d'un manuel de FLE roumain. *Synergies Roumanie, 4*, 209-217. <https://gerflint.fr/Base/Roumanie4/obae.pdf>, (Erişim Tarihi: 05/10/2021).
- Onursal, İ. (2003). Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık. *Günümüz Dilbilim Çalışmaları*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 121-132. <http://www.egeedebiyat.org/docs/238854.pdf>, (Erişim Tarihi: 15/10/2021).
- Perret, M. (1994). *L'énonciation en grammaire du texte*. Paris: Éditions Nathan.
- Riegel, M., Pellat, J.-C. ve Rioul, R. (2004). *Grammaire Méthodique du Français*. Paris: Quadrige/PUF.
- Turan, Ü. D. (2011). Edimbilim I. In A. S. Özsoy ve Z. Erk Emeksiz (Eds.). *Genel Dilbilim-II* (pp. 90-113). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- TV5 Monde apprendre/enseigner le français. <https://apprendre.tv5monde.com/fr> ve <https://enseigner.tv5monde.com/> (Erişim Tarihi: 15/10/2021).
- Uzun, L. (2011). Metindilbilim: Temel İlke ve Kavramlar. In A. S. Özsoy ve Z. Erk Emeksiz (Ed.). *Genel Dilbilim-II* (pp. 152-180). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. <https://enseigner.tv5monde.com/fiches-pedagogiques-fle/premiere-guerre-mondiale-les-tirailleurs-de-la-grande-guerre> (Erişim Tarihi: 16/10/2021).
- https://apprendre.tv5monde.com/fr/exercice/2899?id_serie=14345&nom_serie=nous_parlons_de_notre_quotidien&niveau=a1_debutant&exercice=2 (Erişim Tarihi: 16/10/2021).